

BİR ÖZELLEŞTİRME ÖRNEĞİ: AKTAŞ

Erol Celepsoy

Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi

Türkiye’de özelleştirme sürecinin başlaması 24 Ocak 1980 kararlarına kadar uzanmaktadır. 12 Eylül askeri cunta yönetimi ile birlikte “neo-liberal politika” adı altında sunulan kararlarla özelleştirmenin alt yapıları oluşturulmaya başlandı. Söz konusu kararlar ile “*dışa açık, özel sektör öncülüğünde büyüyen, devletin küçültülmesini ve ekonomiden tamamen çekilmesini hedefleyen*” düzenlemeler için cunta yönetiminin baskıcı politikaları da etkili oldu.

Serbest piyasa ekonomisinin işleyişini ve liberalleşmeyi sağlamak amacıyla ekonomiye müdahale niteliğinde olan bazı kontroller kaldırıldı. Kur politikasının yanısıra, ihracatta yoğun ve çeşitlendirilmiş bir şekilde teşvik uygulaması başlatıldı. “Devletin ekonomiden çekilmesi” yaklaşımı çerçevesinde öncelikle KİT yatırımları ve kaynakları sınırlandırıldı; kamunun imalat sektöründen tamamen çekilme hedefi doğrultusunda, mevcut yatırımlar enerji, ulaştırma, telekomünikasyon gibi alt yapı yatırımlarında yoğunlaştırıldı. Tekel statüsüne sahip olan KİT’lerden bazılarının bu statülerinin kaldırılması da bu kararların olmazsa olmazıydı. Örneğin Çaykur’un çay üretim ve dağıtım tekeli 1984’de, TEKEL’in sigara üretme ve dağıtım tekeli 1991’de, Şeker Fabrikalarının şeker üretim ve dağıtım tekeli ise 1995’de kaldırılmıştır.

1984 yılında çıkarılan 3096 sayılı kanunla, “**Türkiye Elektrik Kurumu dışındaki özel hukuk hükümlerine tabi sermaye şirketleri statüsüne sahip yerli ve yabancı şirketlerin elektrik üretimi, iletimi, dağıtımını ve ticareti ile görevlendirilmesi ni düzenlemektedir.**”

24 Ocak Kararlarının uygulanmasıyla birlikte özelleştirmenin yasal zeminleri de hazırlanmaya başlandı. Özelleştirmeye ilişkin gerçekleştirilen 3 temel yasa, **2983** (29.02.1984), **3291** (28.05.1986) ve **4046** (24.11.1994) sayılı yasalar olarak bilinir. Söz konusu yasalar genel olarak özelleştirmeye ilişkin konuları düzenlemekle birlikte, enerji ve telekomünikasyon alanlarında ayrı düzenlemeler yapılmış, (4628 sayılı kanunla Enerji Piyasası Düzenleme Kurulu oluşturulur.)ayrıca tekel niteliğini taşıyan bazı üretim alanlarında da (çay ve tütün gibi) özel sektörün de faaliyet göstermesine olanak sağlayan yasal değişikliklere gidilmiştir.

Maliye Bakanı Mehmet Şimşek’in Meclise verilen soru

önergesine verdiği cevapta 24 yılda 44 milyar 799 milyon 581 bin dolarlık bir özelleştirme geliri gerçekleştirildiğini belirtmiştir. (bu rakamlara ihalesi yeni yapılan elektrik dağıtım şirketleri de dahildir) Aynı tarihlerde ise (1986 yılı); Türkiye’nin dış borcu 32 milyar dolardı. Özelleştirmeden elde edilen “gelir” hep söylenegeldiği gibi “borcu” azaltacağına borç artmış, bugün itibarıyla dış borç 266,6 milyar dolara ulaşmış durumdadır.

Son yıllarda hız kazanan enerji özelleştirmelerine Elektrik Dağıtım şirketleri de dahil edilerek 21 dağıtım bölgesi olarak bölünen EDAŞ’lar (Elektrik Dağıtım Şirketleri) son olarak BEDAŞ, TREDAS, GEDİZ ve DİCLE Elektrik Dağıtım Şirketleri’nin satılmasıyla birlikte birer ikişer özel şirketlere devredilmiş, son kalan üç dağıtım şirketi de (Akdeniz Elektrik, Toroslar Elektrik ve AYEDAŞ) 24 Aralık 2010 tarihinde satışa sunulacaktır.

Yeni yatırım yapmak için devletin kaynağının bulunmadığı, dolayısıyla yatırımların özel sektör tarafından yapılacağı; kayıp-kaçak oranlarının düşürüleceği, enerjinin ucuzlayacağı ve daha kaliteli olacağı şeklinde sayabileceğimiz özelleştirilme gerekçeleri karşımıza çıkarıldı. (“*Elektrikte özelleştirme kamu bütçesine gelir sağlayacak. Bu gelir sayesinde Hazine, yani kamu daha az faiz ödeyecek. Dolayısıyla biz vatandaşlar daha düşük vergi ödeyeceğiz. Diğer taraftan yapılması gereken ve devletin kaynak eksikliği nedeniyle gerçekleştirilemediği yatırımların özel sektör tarafından yapılması sağlanacak. Biz vatandaşlar daha iyi hizmet alacağız, devletin çözemediği kaçak sorununu çözecekler.*” (Sabah Gazetesi – 13.08.2010 tarihli “Hasan Balıkcı Niye Öldü” başlıklı yazı)

Oysa bu gerekçelerin ne denli aldatmaca olduğunu gösteren örneklerle karşı karşıya kaldık; Kayseri ve Civarı Elektrik Dağıtım Şirketi, ÇEAŞ-KEPEZ ve AKTAŞ dağıtım şirketlerine yapılan “kıyaklar”ın bu gerekçeleri nasıl çürüttüğünü gördük. Örneğin; Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Temmuz 1992 tarifesine göre elektriğin kilovat saatini, kalınmada öncelikli illere 439, kendi müessese müdürlüklerine 542 liraya satarken ÇEAŞ ve Kepez’e 333. 60, Kayseri Elektrik’e 324, Aktaş’a ise 370. 60 liradan veriyordu. Bu şirketler ucuza aldıkları elektriği TEK (Türkiye Elektrik Kurumu) ile aynı fiyata vatandaşa satıyordu.

Elektrik Dağıtım Özelleştirmelerinin bizlere öğrettiği ve hala öğreteceği en iyi örnek ise İstanbul Anadolu yakasında yıllarca elektrik dağıtım "hizmeti" sunan AKTAŞ'ın yaptıklarıydı. Tek başına bu örneğin incelenmesi bile özelleştirmenin ne denli "tehlikeli" olduğunu göstermektedir.

Devir, Özal devriydi ve "iş bitirme"nin yolu "İş bilenin kılıç kuşananın" şiarından geçiyordu. 1983- 1987 yılları arasında işbaşında bulunan Turgut Özal'dan sonra ANAP, Yıldırım Akbulut öncülüğünde "yoluna devam etmiş" her ne pahasına olursa olsun özelleştirmeleri gerçekleştirmek istiyordu. Dönemin Enerji ve Tabii Bakanı Fahrettin Kurt'tu.

4 Aralık 1984 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanan 3096 sayılı yasa ile Türkiye Elektrik Kurumu'nun tekelinde olan; elektriğin üretimi, iletimi, dağıtımı ve satışı özelleştirmeye açılır. Bakanlar Kurulu 16 Ağustos 1985'de belirlediği on beş bölgeyi bir liste halinde yayımlar. Bu 15 bölgeye "talipli" çıkmaz ama ANAP hükümeti elektrik özelleştirmelerini hayata geçirmekte kararlıdır. ANAP için nerede olacağından çok, özelleştirmenin bir an önce gerçekleşmesi önemlidir. İstanbul Anadolu Yakası bu 15 bölge içinde olmamasına rağmen bu bölgeye talimli olan AKTAŞ patronlarının istekleri doğrultusunda, Bakanlar Kurulu'nun 21 Temmuz 1989 tarihli toplantısı ve 89/14393 sayılı kararıyla İstanbul'un Anadolu Yakası özelleştirilecek bölgeler arasına dahil ediliverir.

24.11.1989 tarihinde de "Görev Verme Sözleşmesi" imzalanmış; görev bölgeleri olarak Batıda İstanbul Boğazı, Kuzeyde Karadeniz, Doğuda İstanbul-İzmit il sınırı, Güneyde Marmara Denizi sahillerinin (Adalar dahil) sınırladığı alan belirlenmişti

30 Mart 1990 Cuma günü, Türkiye Elektrik Kurumu yetkilileri ile AKTAŞ şirket yöneticileri İstanbul Anadolu Yakası Elektrik Dağıtım Tesisleri'nin "İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi"ni imzalamak üzere OTİM'de (Ortadoğu Ticaret Merkezi) bir araya geldi. Bakan Fahrettin Kurt'un buradaki konuşmasında; "Milletin parasının hamalı olan, o parayı millet adına yönlendiren, kullanan, menfaatini millet menfaati içerisinde araması gereken... Parayı amaç değil, hizmeti amaç gören bir sektör olması lazım" diye tariflediği özel sektör AKTAŞ'ın yöneticilerinin içlerinden gülümsediğini çok iyi bilenler vardı.

Bu imzalar yasal bir zemine de oturmuyordu. "İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi" için herhangi bir Bakanlar Kurulu Kararı ya da kararnamesi çıkarılmamıştı. Sadece, özelleştirilecek bölgeler arasına İstanbul Anadolu yakası ilave edilmişti. Yapılanın ne denli gayri ciddi olduğunu anlamak için, devirden 5 yıl sonra 22.03.1995 de Bakanlar Kurulu'nca, "İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi" kararnamesinin çıkarıldığını bilmek yeterli.

O gün OTİM kapılarına dayanmış olan TEK işçileri başlarına geleceklerini çok iyi bildiklerinden zorla da olsa, temsilcilik düzeyinde de olsa toplantıya girebilmişlerdi. Toplantıda bulunan Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürü Muhittin Babalioğlu işçilerin öfkesini sindirmek için; "Bu anlaşma ile TEK'te çalışan 880'i işçi olmak üzere 1352 kişi Aktaş firmasında çalışmaya başlayacaktır. Bu arkadaşlarımızın bütün özlük hakları saklı kalmıştır" derken, Bakan Fahrettin Kurt'da OTİM önünde toplanmış işçilere, "Size söz veriyorum hepinizin iş güvencesi sağlanmıştır. Hiçbirinizin burnunu kanatmayacağız... Biz işçiden yanayız..." diyebilmekeydi. Oysa, "saklı kaldığı" söylenen özlük haklarının zamanla nasıl kuşa çevrildiğini, hatta hiç uygulanmadığını işçiler bizzat yaşayarak göreceklerdi.

Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği (TMMOB) İstanbul İl Koordinasyon Kurulu'da OTİM'deki bu toplantıya bir mesaj göndererek, elektrik alanında uygulamaya sokulan özelleştirmeleri protesto eder. İKK; "Plansız girişimler ölü yatırımlara yol açacağından, elektrik enerjisinin tek elden yönetimi, dışa bağımlılıktan kurtulma açısından kurumumuzca da gerekli görüldüğünden, TEK'in özel sektöre verilmesini protesto ediyoruz." derken; aynı saatlerde, TMMOB 'a bağlı odaların ortak basın açıklamasında da; "TEK Yasası'nda yapılan geriye dönük değişikliklerle, özel şirketlere finansman kaynağı yaratılmak istenmektedir. TEK'in işlettiği Keban ve Oymapınar HES gibi kârlı santrallerin gelirleri Kamu Ortaklığı Fonu'na aktarılarak; kârlı üretim, iletim, dağıtım tesisleri TEK'in dışına çıkarılarak TEK sıkıntıya sokulmuştur." denilmektedir.

Tüm bu karşı çıkışlara rağmen, ülke kaynaklarını satmayı tek amaç edinmiş olanlar 1 Temmuz 1990'da da TEK ile Aktaş arasında, "İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi"nin eki niteliğinde olan "Enerji Satış Anlaşması" da imzalanınca, Aktaş'ın artık önü açılmıştı.

AKTAŞ o denli pervasızca bir özelleştirme örneği oluşturmaktadır ki, AKTAŞ patronlarının sicilinin "bozukluğu" kamuoyunca biline biline devir teslim anlaşması yapılabilmştir. 6 Ocak 1990 tarihli Milliyet gazetesindeki yazılanlardan ne denli bir soygunla karşı karşıya kalınacağını görebiliyoruz: "Yıllık satış hacmi yaklaşık 750 milyar lirayı bulan İstanbul Anadolu Yakası'nın elektrik iletimi, dağıtımı ve satış işlerini devralan Aktaş'ın daha önce aldığı ihaleler sırasında TEK'i yüz milyonlarca lira tutarında dolandırdığı ve haksız hak ediş aldığı bildiriliyor. TEK Genel Müdürlüğü müfettişlerinin incelemeleri sonucu Aktaş'ın 1983- 1984 yıllarında dönemin birim fiyatlarıyla kurumdan çektiği usulsüz hak edişlerin tutarının 379 milyon 565 bin lira olduğu belirlendi. TEK Genel Müdürlüğü Teftiş Kurulu Başkanı Zaim Gündoğdu, Müşavir Müfettiş Mehmet Kutluk ve Müfettiş Ali Gürcan Enli tarafından 1988 yılındaki incelemeler sonucu hazırlanan raporda Aktaş'ın, İstanbul'da yeraltı kablo döşe-

me işini yaparken kanallarda kullanılan kumların ocaktan gece çıkarıldığını öne sürdüğü ve ayrıca kanal kaplamalarını sözleşmenin aksine kumla yaptığı, sonuça 379 milyon liralık haksız hak ediş aldığı belirtiliyor.”

Çok geçmeden AKTAŞ'ın yüzü görünmeye başlar. İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nin 19. maddesine "...TEK'in Boğaziçi merkez (Trakya) teşkilatında çalışan 657, sözleşmeli ve 1475'e tabi personelden yüzde 22'si şirkete geçme hakkına sahiptir" şeklinde bölüm ekleyen TEK, AKTAŞ bünyesinde çalışmak istemeyen işçileri kendi bünyesine almayacağını bildiren: "Anadolu Yakası'ndaki işyerlerimiz devredildiğinden bu bölümde yer alan işçilerin kurumumuzun başka işyerlerine nakilleri yapılmayacaktır. Dolayısıyla... ..Dilekçenizdeki Avrupa Yakası'na nakil talebinizin yerine getirilmesi mümkün olamayacaktır." ültimatolarını getirmektedir. Akabinde de 31 Ağustos 1990 tarihli TEK duyurusuyla, "...Şirkete geçmeyi kabul etmediklerini bildiren işçilerin, bununla fesih haklarını kullanmış olmalarından dolayı, 31 Ağustos 1990 saat 24.00'de iş akitlerini feshetmiş sayıldıklarından, hak etmiş oldukları kıdem tazminatları ve diğer yasal hakları ilgililere ödenmek üzere hesaplanmıştır" denilerek 677 işçi TEK tarafından bir gecede kapı önüne konulmuştu.

Bu arada AKTAŞ çalışanı Vahap Eycan 11 Nisan 1990 tarihinde "TEK ile Aktaş Elektrik ve Ticaret AŞ arasında imzalanan İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nin iptali ve yürütmenin durdurulması" istemiyle, Ankara 4. İdare Mahkemesi'ne dava açar. Dosyayı inceleyen mahkeme görevsizlik kararı verip, dosyayı Danıştay'a gönderir.

Elektrik Mühendisleri Odası da 29 Mayıs 1990 tarihinde TEK ve Aktaş arasında imzalanan sözleşmelerin iptali ve yürütmenin durdurulması istemiyle Ankara 5. İdare Mahkemesi'ne başvurur. Başvuruda; devri yapılacak işyerleri ve birimler yetkili kurum olan Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulu tarafından belirlenmediği; İhale açılmadığı. ve işyerlerinde çalışmakta olan EMO üyesi çok sayıda (sözleşmeli personel olarak çalışan) elektrik mühendisinin bu devirden zarar görecekleri anlatılır.

Hazine müsteşarlığının 2002 tarihinde Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ Genel Müdürlüğü'ne gönderdiği bir yazıda, 1990-2002 sürecinde, "Devir işlemi sırasında TEK personelden (iş akitleri feshedilen işçiler hariç) 591 kişi istifa ederek Aktaş'a geçmiştir... Ancak Ağustos 2002 tarihi itibarıyla söz konusu personelden 84'ü memur ve sözleşmeli personel, 50'si işçi olmak üzere 134 kişi'nin kaldığını belirtiliyordu.

Bu "kötü gidişati" Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi 29 Eylül 1990 tarihinde yaptığı basın açıklamasıyla gözler önüne seriyordu; "İstanbul Anadolu Yakası'nda elektriğin özelleştirme uygulaması 30. gününde ilk sonuç-

ÜSKÜDAR'DA OYUNCAKÇI DÜKKANI OLAN SABRİ FIRAT: "Aktaş'tan hiç kimsenin memnun değil"

ÖMRANIYE YAVUZTÜRK MAHALLESİ MUHTAR YARDIMCISI CİHAAT SAYAN: "Her sokaktan imza topladık"

oğlu Efe Özal olduğu söyleniyor. Aktaş'ta çalışan vasıfsız işçileri bu yan kuruluşlarından getiriyor. İşçilerin maaş bordrolarında Aktaş'ın çalıştığına dair hiçbir işaret yok.

Aktaş, son olarak da Hazine arazilerine el koydu. Üstelik TEK adı altında. Pendik Kurtköy ve Yavuzlar'da 40 dönüm, Kartal Samandıra'da 35-40 dönüm... Bazılarında "TEK İndirici Merkezi" levhası asılı, bazılarında ise TEK şantiyeri var!

Neden İstanbul Anadolu yakası? TEK verilerine göre, Anadolu yakasında aylık elektrik satış tutarı ortalama 50-60 milyar lira arasında değişiyor. Yıllık tutar, eski fiyatlara göre 750 milyarı buluyor. Zamlı

elektrik fiyatlarıyla bu miktar 1 trilyonu buluyor. Ayrıca dağıtım en kolay yer. Kaçak kullanımın az olduğu bir bölge.

HALK SESSİZ KALMIYOR

1,5 yıldır elektrik içkencesi çeken İstanbul Anadolu yakası halkı bütün bu olanlara sessiz kalmıyor. Aktaş'ın atılan 632 işçi özelleştirmelere karşı olduklarını vurgulayarak, 2 yıl önce mücadeleye başladılar. Yemek boykotu, toplanmalar, açık grevleri, yürüyüşlerle kamuoyunu özelleştirmenin sonuçlarına karşı duyarlı olmaya çalıştılar.

Aralık ayının ortalarında mahallelerde imza kampanyası başladı. 51 muhtar mahalle halkı adına, "Aktaş'ın hizmetlerinden memnun

olmadığını" açıkladı. Ömraniye Yavuztürk mahallesi muhtarı da imza toplayanlardan. Muhtar yardımcısı Cihat Sayan, "Aktaş'ın hiçbir hizmetinden memnun değilim. Onun için her sokaktan imza topladık. 20 bin nüfusumuz var. Daha sonra da muhtarlık olarak mahalle halkı adına imza verdik" diyor. Dilekçe yazıp imza toplayan mahallelerden biri de Pendik Dolayoba Dumlupınar mahallesi sakinleri. Kartal ilçesine bağlı 44 mahalle muhtarı, ortak bir dilekçeyi Enerji Bakanlığı'na başvurular. Bu bölgedeki işyeri sahipleri de bu mücadelenin içinde. Sadece Üsküdar'daki esnafın 3 bin 600 imza toplandı. Hâlâ da devam ediyor.

Üsküdar Selmanaga mahalle muhtarı Mecbure Ünsal isteğini şöyle dile getiriyor: "Özel sektörün burada kârı var. Biz devletleştirilmesini istiyoruz. Kamu kurumları daha iyi hizmet veriyorlar. Üstelik kâr amaçları da yok."

Son dönemlerde tarazı gündeme gelen özelleştirme tartışmasına en yalın yanıt, TEK'in özelleştirilmesidir. Aktaş bu işten çok yüksek kârlar elde ediyor, faturasını da halktan çıkarıyor. İşte özelleştirmenin mantığı!

■ DİLEK UĞUZ

larını verdi. Daha önce görülmedik ölçüde elektrik kesintileri yaşandı. Hizmetler büyük ölçüde aksadı; örneğin orta gerilimden enerji talep eden sanayi kuruluşlarının istekleri yerine getirilemedi. Aktaş'la birlikte çok sayıda çalışan işten ayrıldığı için, nitelikli personel ve teknisyen sayısı yüzde 75 azaldı. Temel amacı 'daha çok kâr' olan özel kuruluş, işletmeyi sağlıklı yürütmek için gerekli araç ve gerece yatırım yapmadığı gibi TEK'in olanaklarından yararlanma becerisini de gösteremedi. Serbest müşavir, mühendis olarak çalışan şubemize kayıtlı 700 civarında üyemiz, özel şirketin yeterince organize olamamasından dolayı muhatap bulamamakta, üzerlerine aldıkları görevleri yerine getirememektedirler."

Dahası da vardı; AKTAŞ elektrige her ay yaklaşık yüzde 2-3 oranında zam yapıyor, konut sayaçlarını 3- 4 ayda bir okuyordu. Böylelikle faturaları son ayın tarifesindeki fiyatlar üzerinden düzenlendiği için şirketin her defasında 5 milyar liraya yakın (o zamanki parayla) fazladan para kasasını giriyordu.

Bununla kalınmıyordu. Türkiye Gazetesi'nin 31 Mayıs 1991 tarihli haberine göre Küçükbakkalköy, Cemal Gürsel Caddesi sakinlerinden bir aboneye gelen fatura bilgilerinde şunlar yer almaktaydı; 0268253 nolu Aktaş faturasında; son okuma tarihi 15. 5. 1991, fatura tarihi 20. 5. 1991, son ödeme tarihi 20. 5. 1991 olarak yazılmıştı. Faturanın aboneye ulaştırıldığı tarih ise 25. 5. 1991'di. Tabii bu durumda abone, faturasını belirtilen tarihten sonra ödeyeceği için cezalı duruma düşecek ve cebinden yüzde 10 fazla para çıkacaktı.

Soygunun yollarından biri de sayaçlardan kira alınmasıydı. Aktaş döneminde hiçbir ayırım yapılmaksızın, bütün faturalara sayaç kira bedeli eklenmeye başlandı. Bu rakamlar küçük meblağlardı ve bu yüzden pek çok kişinin dikkatini çekmiyordu. Ancak toplamda büyük rakamlara ulaştığı kesindi. SHP İstanbul İl Başkanı Bozkurt Nuhoğlu'nun 18 Aralık 1991 tarihinde yaptığı basın açıklamasında verdiği rakam, bir yılda 1 milyar lira olduğuydu.

Elektrik Tarifeleri Yönetmeliği'ndeki, "bağlantı gücü 6 kw'a kadar olan abonelerden reaktif bedeli alınmaz", hükmüne karşın Aktaş bağlantı gücü 3 kw'a kadar olan abonelerden bu bedeli alabiliyordu. AKTAŞ reaktif enerji için kompanzasyon tesisi kurması gerekirken, bir türlü bunu kurmuyor, ancak bir yıllık sürede abonelerden 800 milyar lira reaktif enerji bedeli tahsil edebiliyordu. Temmuz 1992'de TEK'e ödenmesi gereken 26 milyar lira reaktif enerji tüketim bedeli ise, TEK Genel Müdürlüğü ile -devir sözleşmeleri dışında- yapılan özel protokollerle aldığı imtiyazla Aktaş tarafından ödenmemekteydi.

Her ay TEK'e ödenmesi gereken fatura bedellerinden, yatırımlar için kesilerek biriktirilen 137 milyar 500 milyon liranın, sadece 70 milyar 300 milyon lirasının yatırımda kullanıldığı ise Denetleme Kurulu tarafından tespit ediliyordu. TEK, ilk kez elektrik bağlatacıklardan aldığı katılım payını, yönetmelikte belirtildiği şekilde aylık yüzde 2.5 üzerinden faize bağlarken Aktaş yüzde 7 faiz uygulayabiliyordu!

Yeraltı tesisleri ve trafodan sonraki şebeke tesisleri abone tarafından yapılması gerekirken, Aktaş'ın yan kuruluşu firmalar tarafından yapılması dayatılmakta ve bu işlemlerde 'mesnedi belli olmayan' birim fiyatlar uygulanmaktaydı. TEK'te cuma günü de dahil olmak üzere hafta sonları ve geceleri, borçtan dolayı elektrik kesilmezken Aktaş tam tersini yapıyor ve hatta düğün esnasında düğün salonunun elektrikliğini kesebiliyordu?

Bunları daha da uzatmak mümkün. Gazete sayfalarına yansıyan bir kaç örnek:

Samandra Sevenler Caddesi'nde oturan otuz- kırk hane adına Kenan Afşar, elektrik direklerini kendileri diktiği halde aradan dört ay geçmesine karşın başvurularına olumlu bir yanıt alamadıklarını, bu yüzden kaçak elektrik kullanmak zorunda kaldıklarını yakınmaktaydı. Kartal Maltepe'den Ramazan Keleş, elektrik kullanılmayan ve sayacı kapalı olan dükkânına gelen 1 milyon 200 bin liralık faturaya isyan ediyordu. Tekin Yayınevi'nden Metin Akdemir, oturduğu siteye mart ve mayıs ayları arasında elektrik faturası gelmediği, temmuzda gelen faturada bu aylara ait elektrik bedellerini cezalı olarak ödemek zorunda kaldıklarını söylüyordu. Ümraniye'den Gülten Özçiçek'in şikâyeti de sokaklarda, çocukların erişebileceği yükseklikte açıkta sallanan elektrik kablolarıydı.

Başbakanlık Yüksek Denetleme Kurulu'nun Türkiye Elektrik Kurumu Genel Müdürlüğü 1991 Yılı Raporu'nda da yapılanlar "resmi ağızdan"da onaylanıyordu: "...Kurum (TEK), İstanbul Anadolu Yakası ile Kayseri ve Civarı elektrik dağıtım hizmetlerini özel şirketlere yaptırmaktadır. Kurumla bu şirketler arasında yapılan anlaşmalar gereği, şirketlerin hizmet alanları içindeki yatırımların finansmanı TEK tarafından karşılanmaktadır. Bu şirketler yatırımlarda kullanacakları paraları, kurumdan aldıkları elektrik bedellerinden mahsup etmektedirler. Ancak gerek 1991 yılında ve gerekse raporun düzenlendiği Ekim 1992'ye dek olan sürede toplam 192 milyar liranın bu şirketlerce bloke edildiği görülmüştür. İki yıllık bir zaman içerisinde bloke edilen bu paraların, hangi yatırım için ne miktar kullanıldığı, bakiyelerinin ne olduğuna dair herhangi bir mutabakata varılmadığı tespit edilmiştir. Kurum parası olan yatırım harcamalarının ilgili şirketlerle yapılacak hesaplaşmalar sonunda akıbetlerinin bir an evvel açıklığa kavuşturulması yoluna gidilmelidir."

Aktaş'ı üzerinden daha iki yıl bile geçmeden kimse savunamaz hale gelmişti. En ateşli özelleştirme yanlıları, "özelleştirmenin yüzkarası" deyip onu "tu kaka" ilan ediverdiler. TÜSİAD'ın Aralık 1998'de yayınladığı "Türkiye'nin Enerji Stratejisinin Değerlendirilmesi" adlı kitapta, "Elektrik Sektöründe Özelleştirme Çalışmaları" başlıklı bölümünde dahi Aktaş'ın 'A'sı geçmiyordu. Aktaş'ın faaliyet raporlarında "bağımsız denetçi raporları" yayınlanan Işık Yeminli Mali Müşavirlik AŞ, kendi referans listelerine bu şirketin adını değil, onun akrabası olan ve kamuoyunda pek tanınmayan Ar Holding'i koyabildi ancak.

Mesut Yılmaz'ın ANAP hükümetinde Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı yapmış milletvekili Muzaffer Arıcı 19 Eylül 1992 tarihinde EMO İstanbul Şubesi'nin düzenlemiş olduğu ve çağrılı olduğu halde AKTAŞ yetkililerinin katılmadığı panelde şunları söyleyebiliyordu: "...Maalesef gerek Kayseri gerek Aktaş ile ilgili uygulamalarda neticede vatandaş rahatsız eden ve siyasi iradeyle çözülmesi gereken bazı problemler var. Aktaş, bugün İstanbul'daki uygulamasıyla vatandaşa çok büyük mağduriyetler vermektedir. Özelleştirme, Aktaş'ın buradaki uygulaması değildir. En kötü örneğidir. Açık söylüyorum bunu ilk uygulayan da benim hükümetimdeki bir bakan arkadaşımdır ama Türkiye'de de ilk uygulamadır. Aktaş, birçok kimseye başka illerde de 'özelleştirme böyle olacaksa Allah belasını versin!' dedirtmektedir."

Sürecin AKTAŞ'ın "istediği biçim"de geliştiği sanılırken bu arada TEK çalışanı Vahap Eycan'ın 11 Nisan 1990 tarihinde açtığı dava Danıştay 10. Dairesi tarafından 29.04.1993 tarihinde sonuçlandırılır. Kararda; "...Kamu hizmeti niteliği taşıyan bir görevin yerine getirilmesi, idari bir sözleşmeyle özel girişimciye devredilmişse, kamu hizmetinin imtiyaz

usulüyle yürütülmesi söz konusu olup, imtiyaz süresince hizmetten yararlananlardan alınacak bedelin yasa ile saptanacak bir tarife üzerinden tahsil edilecek olması ve bu hizmet devrinin uzun ve belli bir devre için yapılması, kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerini diğer idari sözleşmelerden ayıran özelliklerdir.

...233 sayılı Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 2. maddesi 3. bendine göre, Türkiye Elektrik Kurumu, bir kamu iktisadi kuruluşudur. Bu kurum tarafından veya bu kurumun gözetimi altında olan bir özel girişimci tarafından kamuya sağlanan elektrik üretimi, iletimi, dağıtım tesislerini kurmak ve işletmek, ticaretini yapmak şeklindeki hizmet, bir kamu hizmetidir.

...3096 sayılı yasanın ilgili maddeleri ve ilgili yönetmelik uyarınca Aktaş Elektrik Ticaret AŞ ile Enerji Bakanlığı arasında 'Görev Verme' sözleşmesi imzalandıktan sonra TEK ile Aktaş arasında da görevli şirket sıfatıyla imzalanan 'İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi' ile otuz yıl süresince, İstanbul İli Anadolu Yakası'nda elektrik enerjisi üretimi, iletimi, dağıtım ve ticareti görevleri Aktaş'a devredilmiş, şirketçe kurulacak tesislerin ve halen TEK tarafından yapılan dağıtım tesislerinin devrine ilişkin usul ve esaslar belirlenmiş bulunmaktadır.

Yukarıda yazılı mevzuatın ve dava konusu sözleşmede mevcut hükümlerin incelenmesinden, 3096 sayılı yasa hükümleri çerçevesinde yapılan 'İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nin konusunu kamu hizmetinin oluşturduğu, sözleşmenin kamu hizmeti imtiyaz sözleşmelerinin tüm unsurlarını taşıdığı ve 'imtiyaz sözleşmesi' niteliğinde olduğu anlaşılmaktadır.(...)

Anayasa hükmüne uyulmadan, Danıştay'ın incelemesinden geçirilmeden yürürlüğe konulduğu anlaşılan TEK ile Aktaş Elektrik arasında imzalanan 'İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi'nin iptaline... oybirliğiyle karar verildi." denilmesine rağmen AKTAŞ'ın faaliyetlerini durdurup, İstanbul Anadolu yakası halkını derin nefes aldırarak siyasi irade ne yazık ki, AKTAŞ'ın "yanındaydı.

Bu karara rağmen AKTAŞ faaliyetlerini sürdürmüş, yargı kararını uygulamaya yönelik herhangi bir adım atılmamıştı.

28 Ocak 1994 günü bir basın toplantısı düzenleyen EMO İstanbul Şubesi Danıştay kararının derhal uygulanmasını isteyerek Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'na göreve davet ediyordu: "...TEK'in Aktaş'tan alacaklarını tahsil etmek için açtığı onlarca dava var. Aktaş'ın 24 Kasım 1989'da Bakanlık ile imzaladığı Görev Verme Sözleşmesi'nin 12. bölümünde yer alan şirket hatası nedeniyle görev hakkının iptali ve sözleşmenin feshi maddesinde 'Sözleşme hükümlerinden herhangi birinin iptal edilmesi halinde Enerji Bakan-

lığı işletmeye el koymaya, masrafları şirkete ait olmak üzere gerekli tedbirleri almaya yetkilidir' diyor. Ama buna karşın Bakan Veysel Atasoy'un Aktaş ile yapılan sözleşmenin geçerli olduğunu söylemesi, düşündürücüdür. Danıştay'ın iptal kararı derhal uygulanmalıdır."

Yukarıdaki satırlarda TEK'in AKTAŞ'a davalar açtığı söylenmektedir. Evet, siyasi iktidarcı korunan AKTAŞ, bir kamu kurumu olan TEK tarafından mahkemelere "şikayet" ediliyordu.

8 Aralık 1993'de Milliyet gazetesinde yayımlanan bir habere göre de TEK AKTAŞ'a yeni davalar açmaya hazırlanıyordu: "TEK yönetimi dokuz temel konuda TEK'in yüzlerce milyar liralık alacağıının Aktaş tarafından ödenmediğini ileri sürerek mahkemelere başvuruyor. Daha önce Aktaş'ın 175 milyar liralık reaktif enerji bedelini ödemediği gerekçeyle dava açan TEK yönetimi, bu kez de 1991 yılı Ocak-Temmuz döneminde 25 milyar 100 milyon liralık birim fiyat farkının ödenmediği gerekçeyle Ankara 3. Ticaret Mahkemesi'ne ikinci bir dava açtı."

Aktaş bunlarla da yetinmemiştir. TEK'e olan borçlarını ödemek için Marmara Bank'tan TEK'e havale çıkarır. Tesadüf bu ya tam o gün de banka batıverir! 240 milyar lira bankaya yatırılmış ama TEK'in hesabına geçmemiştir. Bu durum aradan epeyce bir zaman geçtikten sonra, Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun raporuyla gün ışığına çıkar. Aktaş, müfettişlere TEK'e olan borçlarından 240 milyar lirayı 20 Nisan 1994'de Marmara Bank'tan havale çıkardığını beyan etmektedir. Raporda; "Aktaş Elektrik AŞ, TEAŞ'a enerji bedellerini ilgili fatura tarihinin son ödeme günü ya da ondan

sonra çek ile öderken, 1994 Mart ayına ait enerji bedelini faturada son ödeme tarihi 30 Nisan 1994 olmasına karşın bu kez Bakanlar Kurulu'nca o gün faaliyeti durdurulduğu açıklanan Marmarabank'a 20 Nisan 1994 tarihinde virman işlemiyle yapmıştır." denilmektedir. Böylelikle AKTAŞ "borcunu ödemiş" oluyordu. Dönemin TEK Genel Müdürü Sedat Yıldız'ın da bu havaleden haberi rapor sayesinde olur: "Bize kesinlikle böyle bir para gelmedi. Daha sonra yaptığımız tespitlere göre Aktaş, Marmara Bank'ın battığı günün akşamı saat 20.00 civarında böyle bir havalede bulunmuş görünüyor. Ama para ortada yoktu. Faaliyetine son verilen bir bankadan, hem de mesai saati dışında havale yapılması ilginç!"

Aktaş, 1994 yılında yaşanmakta olan ekonomik krizi de bahane ederek 3 Haziran 1994'de TES-İŞ Genel Merkezi'ne yolladıkları yazıda şöyle diyordu: "1994'ün ilk üç aylık döneminde şirketimiz zarar etmiş görünmektedir. Durum böyle devam ederse şirketimiz daha büyük mali sıkıntılara düşecektir. Bunu azaltmak için her türlü ekonomik tedbir alınmaktadır. Bu tedbirler içinde personel azaltılması da bulunmaktadır. Bilginize..."

AKTAŞ daha önceden, "görülen lüzum üzerine" işten çıkarmalar yapıyordu. Toplu işten çıkarma suçlamasıyla karşılaşmamak için de her ay on değil dokuz kişinin işine son veriyorlardı. İşten çıkarılanlara sadece Aktaş'ta çalıştıkları süre kadar tazminat ödeniyordu. TEK döneminde çalıştıkları yıllar, Emekli Sandığı'na ödenen primler ise tazminatlarda söz konusu edinmiyordu Bunun için TEK'e başvuranlara oradan gelen yanıt da: "...mevcut yasal düzenleme ile kurumumuzdan herhangi bir hak talebinde bulunmanız söz konusu olamayacaktır. Ancak iş akdinizin devir tarihinden sonra işveren durumundaki Aktaş Elektrik tarafından feshedilmesi sebebiyle şahsi taleplerinizi adı geçen şirkete yapmanız gerekmektedir." şeklindeydi. TEK'den AKTAŞ'a geçmek zorunda kalan çalışanların mağduriyetlerinin 2010 yılında da sürmekte olduğunu bilmek gerekir. Mahkemele-ri halen devam etmektedir.

AKTAŞ çalışanları iki kurum arasında gidip gelirken; gazetelerde tek tük de olsa Aktaş'ı savunanların "yan çizmeye" başladıkları haberleri yer almaya başladı. 31 Ekim 1994 tarihli Hürriyet gazetesinde yayımlanan bir habere göre, "...Zaten başından itibaren Aktaş için yanlışlıklar manzumesi yaşanmış" diyen Bakan Veysel Atasoy, şöyle devam ediyor: "Görev kararnamesinin yanı sıra, işletme hakkının devrine ilişkin ayrı bir Bakanlar Kurulu kararına gerek varken bu da alınmamış. Şimdi Bakanlar Kurulu'nun kararına gerek var ama bu dönemden sonra alınacak bu karar nasıl olacak, onu da şu an söylemek olanaksız. Dört yıl önce yapılması gereken bu işlemi (İşletme Hakkının devrine ilişkin kararname) başbakan kabul etse bile, aradan bu kadar zaman geçtikten sonra devleti ve Aktaş'ı nasıl haklı kılacağı merak konusu.."

Bu dönemde EMO Genel Merkezi, 12 Kasım 1993 tarihinde Danıştay'a bir dilekçe ile başvurarak, TEAŞ ve TEDAŞ tarafından işletilen tesislerin, Başbakanlık tarafından mülkiyet devriyle özelleştirilmesi uygulamasının Anayasa'ya aykırı olduğunu belirtmiş ve konunun incelenmek üzere Anayasa Mahkemesi'ne gönderilmesini istemişti.

Bir başka girişim de Prof. Dr. Mümtaz Soysal, Nami Çağan ve 89 milletvekilinin imzasıyla doğrudan Anayasa Mahkemesi'ne yapılmıştı. Bu başvuruyu değerlendirmeye alan Anayasa Mahkemesi, söz konusu özelleştirme girişimini Anayasa'ya aykırı bularak iptal etti.

Anayasa Mahkemesi'nin söz konusu iptal kararına kısaca bir göz atmakta yarar var: "...**Kalkınmayı hızlandırmak için dış borçlanma, yabancı sermaye, yabancı ortaklıklardan yararlanmak gerekebilir. Ancak, özelleştirme yoluyla giderek yabancıların nüfuzuna yol açılması, ülke bağımsızlığı yönünden kabul edilemez(...)**

...**Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı gibi stratejik önemi olan alanlara yabancıların girmesinin ötesinde egemen olması, güvenlik, bağımsızlık ve ekonomik yönlerden çok sakıncalı olabilir.** Bu tür kamu hizmetleri ülke güvenliği ile de yakından ilgilidir(...)

"Devletin, tekelleşme ve kartelleşmeyi önlemek görevi temelinde tüketiciyi koruma amacı gütmektedir. 172. madde ile devlete verilen tüketicileri koruma görevi ancak, tekelleşme ve kartelleşmelerin önlenerek özgür rekabet koşullarının sağlanması ile güvenceye alınabilir."

...Özelleştirilecek kuruluş tekel konumunda ise, kamu tekelinin yerini özel tekelin alması kaçınılmazdır. Kamu tekelinde, mal ya da hizmet üretimine devletin doğrudan karışması olanağı varken, özel tekel durumunda bu olanak söz konusu olmayacak, mal ve hizmet fiyatları kamu tekelinde olduğundan daha yüksekte belirleneceği gibi kalite de olumsuz etkilenecektir.

...**Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı gibi temel kamu hizmeti üreten ve doğal tekel niteliği taşıyan ve stratejik yönden önemli olan TEK'in özelleştirilmesi, önlem alınmadığında, özel tekelleşme olanağı sağlanması, başka bir anlamıyla kamu hizmetlerinin özel sektöre devri anlamına gelir. Bu nedenle yasada elektrik üretim, iletim ve dağıtım hizmetlerinin belirli sermaye gruplarının elinde toplanmayı tekellemeyi ve kartelleşmeyi önleyecek önlemlerin alınması gerekir.**

...**Elektrik üretimi, iletimi ve dağıtımı ile ilgili etkinlikler kamu hizmetidir. Çünkü bu etkinlikler, kamu yararına dönük, toplumun ortak gereksiniminin karşılanmasına yönelik, düzenli ve sürekli etkinliklerdir. Nitekim Anayasa Mahke-**

mesi'nin 26.3.1974 günlü, Esas 1973/32, Karar 1974/11 sayılı kararında, '...kişilerin su, elektrik, havagazı gibi ihtiyaçlarının karşılanması önemli kamu hizmetlerindedir' denilerek, elektrik hizmetlerinin kamu hizmeti olduğu açıkça vurgulanmıştır."

Anayasa Mahkemesi'nin bu kararına rağmen Bakanlık her hangi bir girişimde bulunmamaktadır. 15 Şubat 1995 tarihli Milliyet gazetesinin haberine göre Bakan Veysel Atasoy; "sözleşmenin feshi halinde çok büyük bir tazminat riski doğacağını vurguladı." denilmektedir. Arkasından da 22 Mart 1995 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan Bakanlar Kurulu Kararı ile AKTAŞ'a "İşletme Hakkı" verilmesi kararlaştırılır. Bakanlar Kurulu kararının hemen ardından 5 Nisan'da TEDAŞ ile Aktaş Elektrik AŞ arasında yeni bir İşletme Hakkı Devir Sözleşmesi imzalanır. Yeni bir Enerji Satış Anlaşması (ESA) da 4 Ekim 1995 tarihinde şirketle TEAŞ arasında imzalanmış olacaktır.

Ortada yine bir imtiyaz sözleşmesi yoktur. Ancak 02.12.1997 yılında, yani AKTAŞ'ın faaliyetlerine başladığından 7 yıl sonra "İmtiyaz Sözleşmesi" imzalanır.

1996 yazına geldiğimizde iktidarda Refah Partisi ağırlıklı Refah-DYP koalisyonu vardır. 54. hükümetin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı da Recai Kutan'dır. Ama hangi hükümet gelirse gelsin, özelleştirme politikalarında bir değişiklik olmamaktadır. Hükümetin ilk icraatlarından biri, elektrik enerjisi sektöründeki özelleştirmelere "yol vermek" olur. Yeni dağıtım bölgeleri için "talipli" aranır, ama Danıştay'ın ve Anayasa Mahkemesi'nin kararları "taliplileri" korkutmaktadır.

1997 yılında baş gösteren çok sayıda elektrik kesintisi, İştanbullulara kışı dar ediyordu. EMO İstanbul Şube'si açıklama yaparak kesintilerin nedenlerini tek tek açıklıyordu: "...1990 yılından bu yana kamu yatırımı yapılmadı çünkü özelleştirme furyasından dolayı elektrik üretimi ve dağıtımını özel sektör karşılayacak, kamu yatırımına gerek kalmayacak diye düşünüyorlardı. Ama güvendikleri dağlara kar yağdı. Özel sektör, Yap-İşlet-Devret modeliyle sadece 34 mw gücünde santral yaptı. Ülke genelindeki 21 bin mw güç düşünlüğünde bu çok komik bir rakam. Bir de berbat bir Aktaş örneği var. Böylece devletin özelleştirme politikası iflas etti... Özelleştirmenin somut adımı olarak TEK'i ikiye

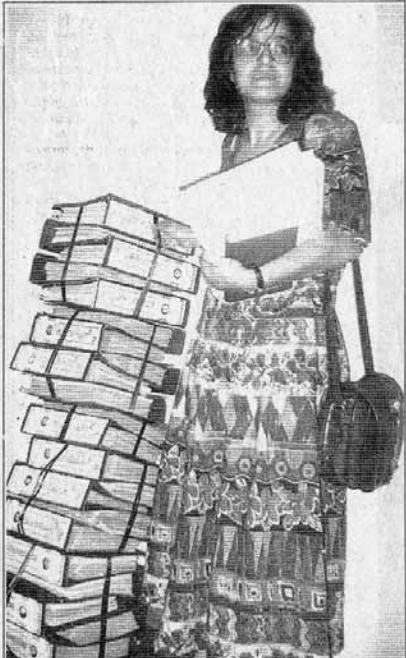
18 TEMMUZ 1993 PAZAR

CUMHURİYET

HABERLER

Yeni bakan da AKTAŞ'ı savundu

Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Veysel Atasoy, AKTAŞ'la ilgili yolsuzluk dosyalarını götüren Elektrik Mühendisleri Odası, sendikalar ve tüketici dernekleri temsilcilerini hüsrana uğrattı.

Elektrik Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi Tulin Aydın, Aktaş Elektrik'in başını ağrıtan yolsuzluk ve usulsüzlük dosyalarını Enerji Bakanı Veysel Atasoy'a "İrdi."

HÜRRİYET UYMAZ

ANKARA - Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı Veysel Atasoy, Aktaş Elektrik ile ilgili 21 tinci aşkın imza ve şirkete ilişkin en az 8 doğayı işletmek üzere kendisini ziyaret eden Elektrik Mühendisleri Odası ile sendika ve tüketici dernekleri temsilcilerini hüsrana uğrattı. AKTAŞ'ın sözleşmesini iptal eden Danıştay kararına temyiz yoluyla itiraz edilip edilmeyeceği yolundaki soruları yanıtsız bırakan Atasoy, "Hukukta davalı taraf mutlaka temyize başvuracak diye bir zorunluluk yoktur" dedi. Atasoy "AKTAŞ'ın haklılığına inanıldığı için mi temyize gidilecek" sorusuna da şu yanıt verdi: "Siz o zaman tazminatı ödeyebileceğiniz mi? Siz deruhde ediniz, o da (AKTAŞ) o zaman tazminat istemesin. Siz hukuki yollarını tüketmeden tazminat sorumluluğundan kurtulabilir misiniz, ortada bir akir söz konusu."

Bakan Atasoy'un bu açıklaması ziyaretçiler arasında tepkile karşılandı. EMO, ETO, TES-İŞ ve Tüketici Derneği temsilcileri Bakanın sözlerini şöyle yorumladı:

"Bakanlık ve TEK, buradan Danıştay kararını, AKTAŞ'ın bugüne kadar yöneticileri çığneyerek usulsüz vurgun yaptığı gerekçesiyle bile tazminat sözkonusu olmadan şirketin sözleşmesini iptal edebilir. Tazminat sözkonusu değildir. Ama mevcut sözleşmelerin dışında, şirketin sözleşmelerinin iptali halinde ağır tazminatlar ödemesini içeren özel protokoller yapıldıysa, biz onu bilemeyiz."

Dört yıllık randevu

Son dört yıldır Aktaş Elektrik ve Ticaret A.Ş.'nin İstanbul'un Anadolu yakasındaki usulsüz uygulamalarını gözler önüne seren EMO İstanbul Şubesi'nin Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'ndan istedikleri randevuya dört yıl sonra yeni Bakan Veysel Atasoy'dan olumlu yanıt geldi. Enerji ve Tabii Kaynaklar eski Bakanı Ersin Farıyalı, İstanbul'da dört milyon kişiyi ilgilendiren AKTAŞ olayı konusunda düş kırıklığı yaşamıştı. Yeni bakan Atasoy'un bu konuda yaklaşımı ne olacaktır?

AKTAŞ'ın sözleşmesini iptal eden Danıştay kararına temyiz yoluyla itiraz edilip edilmeyeceği yolundaki soruları yanıtsız bırakan Atasoy, "Hukukta davalı taraf mutlaka temyize başvuracak diye bir zorunluluk yoktur" dedi. Atasoy "AKTAŞ'ın haklılığına inanıldığı için mi temyize gidilecek" sorusuna da "Siz o zaman tazminatı ödeyebileceğiniz misiniz? Siz deruhde ediniz, o da (AKTAŞ) o zaman tazminat istemesini" yanıtını verdi.

Görüşme, tüketici derneği temsilcilerinin, "Vatandaşların AKTAŞ'ın haksız uygulamaları karşısında zor durumda olduğunu, bu konuda önlem alınmasını ve bir tür özelleştirme merkezi halkın da görüşünün alınması gerektiğini" dile getirmesiyle başladı. Ancak, sıra EMO temsilcilerine AKTAŞ'a ilişkin yolsuzluk raporlarını ve usulsüz uygulamalarını anlatmalarına geldiğinde Bakan Atasoy, yöneticileri "20 dakikalık zamanı çok iyi kullanmaları gerektiği, dışarıda bekleyenler olduğu" yolunda uyarıya başladı.

EMO temsilcileri, getirdikleri dosyaların incelenmesini, AKTAŞ'ın sözleşmesini iptal edilerek, TEK'e devredilmesini, şirket tarafından haksız yere alınan paraların da geri verilmesini istedi. TES-İŞ temsilcisi de, AKTAŞ'ın şahsının Türk iş hukukuna karşı kazanılmış bir bölge olduğunu belirterek, "Türk iş hukukunun çalışmadığı bir alan orası. Vatandaş için de böyle, devlet için de, çalışanlar için de böyle. Bu belirsizliğin ortadan kaldırılması ve bir çözüm bulunması lazım" dedi.

Ardından Bakan Atasoy'a AKTAŞ'ın bugüne kadar yapmış olduğu uygulamaların konusunda ne düşündüğü ve temyize gidilip gi-

dilmeyeceği soruldu. Temyiz konusundaki soruları yanıtsız bırakan Atasoy, "Yargı mercisinde olan bir olay konusunda benden beyanat duymazım mümkün değil. Ben idare hukukcusuyum, daha temyiz var. Hukuk yolları daha tükenmiş değil yani. Karşı muhataba kimse davamın, o temyize gider. Yargı neticileri, devletin yapması gereken üzerine düşen neyse onu yapar. Yargı kararına uygun hareket edilir" dedi.

Enerjisiz Bakan

Atasoy, TEK'in Kamu Ortaklığı İdaresi'ne devrinin sözkonusu olup olmadığı yolundaki sorulara ise, "Olabilir. Resmi Gazetede yayınlandığı zaman öğrenmiş oluruz. Şu anda benim de bilgim yok. Kamu Ortaklığı İdaresi'ne devri sözkonusu olabilir ve özelleştirme kapsamında düşünülen kuruluşlardır. Bundan sonra ne şekilde özelleşir, hangi yöntemle özelleşir, bunu da o karar verir. Bizde kaldığı müddetçe, biz daha değişik açıdan bakabiliriz, ama onu bilemiyoruz şu anda" diye yanıtladı. Bu açıklama üzerine, EMO yetkilileri arasında, "Enerjisiz Bakan", "Enerjisiz Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı olur mu? TEK, KOİ'ye devrediyor, Bakanlığın adının da değişmesi gerekiyor" şeklinde eleştiriler yapıldı.

Atasoy özelleştirme konusundaki görüşlerini de şöyle açıkladı:

"Türkiye özelleştirmeyi yapmak zorundadır, özellikle santral üretimlerinde yapı-İşlet-Devret modeli uygulamak zorunda. Belirli kaynağı biz buna tahsis etmediğimiz sürece, ki uzun yıllar enerji yatırımları hep ön planda gelmiştir. Hala da kamu yatırımları arasında büyük payı enerji yatırımları almaktadır, ama gene de yeterli gelmiyor tabii. Ben 10-15 gündür bu işle ilgiliyim. Enerji açığımızı siz benden daha iyi biliyorsunuz. Maden mühendisleri odasıyla da konuşum. Olaya genel bakılması lazım, ama siz özel bir konuda değilsiniz. Ben, daha genel enerji politikalarını konuşacağım düşüncesindeyim, karşılıklı bir görüş alışverişi yapacağımız samiyordum, ama, sizde Aktaş'ın bütün bunların önünde olduğunu görüyorum."

01.12.1994, Milliyet, Sayfa 9

Aktaş, devlete 2 trilyon taktı

Aktaş Elektrik, elektrik enerjisi satın aldığı Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ'nin gönderdiği fatura bedelini kendi belirlediği düşük fiyat üzerinden ödüyor

Rıdvan AKAR

AKTAŞ Elektrik'in alacağına şahin olduğu gibi borcuna sadık olmadığı ortaya çıktı. Türkiye Elektrik Dağıtım AŞ'den (TEAŞ) elektrik satın alıp, bunu İstanbul'un Anadolu yakasında satan Aktaş Elektrik, TEAŞ'ın yolladığı fatura bedelini dikkate almayarak kendi belirlediği fiyattan ödeme yapıyor.

Aktaş Elektrik ile TEAŞ arasında belirlenen tarifeye göre elektriğin kilovatsaatine 1520 lira ödemek zorunda. Ancak Aktaş, ödemelerini tek tarafı olarak kabul ettiği 1230 lira üzerinden yapıyor.

Aktaş ile TEK arasında 1990 yılında imzalanan anlaşmaya göre Aktaş'ın ödeme yapmaması halinde anlaşmanın feshi gündeme gelebilir

memesi halinde anlaşmanın feshi edilebileceği belirtiliyor. İstanbul'un Anadolu yakasında elektrik dağıtım ve tahsilatını üstlenen Aktaş Elektrik kurulduğu günden bu yana kamuoyunda tartışma konusu oldu. Aktaş Elektrik'in TEK ile imzaladığı Kullanım Hakkı Devir sözleşmesi Danıştay tarafından iptal edildi. Hukuki olarak boşluğa düşen Aktaş'a ikinci bir darbe de "unutkanlıktan" gel-

iyor. Aktaş şimdiye kadar TEK'e herhangi bir gecikme

TEK'İN AKTAŞ'TAN ALACAKLARI

(1991-1994)

Fiyat artışı
161 milyar dolar
Reaktif Enerji bedeli
418 milyar dolar
Aktif Enerji
1.385 milyar dolar

Yatırım hesabı
1.76 milyar dolar
Marbank'ta batan para
240 milyar dolar
Aboneden alacaklar
9.4 milyar dolar

Aktaş kendini savunuyor

Aktaş Elektrik Genel Müdür Yardımcısı Faruk Acuner uygulamanın doğru olduğunu belirterek şunları söyledi:
"TEAŞ'tan aldığımız elektriğin kilovatsaatine 1520 lira ödememiz gerekiyor. Ancak 1990

böldüler. Biri üretim diğeri ise iletim ve dağıtım işini üstlendi. Aktaş ve ÇEAŞ ise bu alandaki özel şirketler. ÇEAŞ üretim yapıyor. Aktaş ise sadece dağıtımla meşgul. Aktaş'ı artık kamuoyu çok iyi tanıyor. Aktaş, özelleştirmenin ne kadar kötü olduğunu gayet güzel herkese gösterdi..."

İmzalanan sözleşmelerden de bahsetmek gerekir.

İçinden çıkılamayacak derecede karmaşık hükümlere bağlanmış en önemli konu "mahsuplaşmalara" ilişkin olanıydı. 1990-1997 yılları arasında Aktaş ile TEK ve daha sonra TEAŞ arasında mahsuplaşmalar bir türlü yapılamamıştır. Sadece 1994 yılı için geçici kayıtlarla yapılan mahsuplaşma da daha sonra Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun raporu üzerine TEAŞ Yönetim Kurulu tarafından iptal edilmişti. Daha sonraları 1990-1997 yılları arasında bir mahsuplaşma yapılacak ancak bu da "geçici" kaydıyla not edilecektir. Geçici olarak da yapılırsa 1990-1997 mahsuplaşmasında Aktaş'ın 5 trilyon 216 milyar 988 milyon 632 bin 926 TL ödemesi gerektiği ortaya konulur. Aktaş, parayı öder. Ancak 2000 yılında düzenlenecek Başbakanlık Teftiş Kurulu'nun 2 No'lu raporu, Aktaş'ın bu ödemeyi daha sonraki mahsuplaşmalarda gider olarak gösterdiğini ortaya koymaktadır.

Mahsuplaşmalar içindeki en önemli konu da kayıp-kaçak oranlarıdır. 1989 yılında TEK görevlileri tarafından 1990 yılına ilişkin tahmini değerler hazırlanırken, gerek geçmiş değerler gerekse de yapılan iyileştirmeler nedeniyle %8,5 olarak kabul edilmiştir. 1994 yılı mahsuplaşma tutakları arasında "kayıp oranı tespit tutanağı" bulunmaktadır. Oysa böyle bir tutanak hiç tutulmamıştır. Tutanak varmış gibi, kayıp-kaçak oranı % 16,28 kabul edilmiştir. Kayıp-Kaçak oranının % 1'in parasal değerinin (1994 yılı için) 48.240,8 milyon TL olduğu düşünüldüğünde toplamda 375.313,424 milyon TL lik bir miktarın AKTAŞ'ın kasalarına aktığı görülmektedir. 1990-1997 yıllarına ait kayıp kaçak oranlarına

baktığımızda soygunun boyutunu daha da iyi anlayabiliriz: 1990; % 19,09, 1991; %16,15, 1992; % 16,44, 1993; % 16,35, 1995; % 16,02, 1996; %21,26 ve 1997; % 21,81 dir. İşte özelleştirme için ileri sürülen "kayıp-kaçak oranlarının düşürülmesi" hikayesinin vahim sonucu. OECD ortalaması olan % 8-10 değerlerine çekileceği "tahahhüt" edilen kayıp-kaçak oranlarının her geçen yıl artmasını sadece AKTAŞ'ın "beceriksizliğiyle" açıklamak mümkün değil.

Yaşanan bir diğer önemli sorun da, mahsuplaşmalar içinde yer alan "stok enerji" kalemleridir. Bildiğimiz gibi, elektrik enerjisi depolanamayan bir üründür. Üretildiği an tüketilmesi gerekir. Oysa AKTAŞ elektrik enerjisini "depolamay" başarmıştır. Şirketin 1993 ve 1994 bilançolarında "Stok Enerji Tutarı" bulunmaktadır. 1993 yılı için bu rakam 87.911.538.000 TL iken 1994 yılında bu rakam 293.626.304.000 TL ye çıkmıştır. 1994 yılı için kamunun "stok hesabı" nedeniyle kaybı 80 milyar TL olmuştur. Stok hesabının ileri yıllarda mahsuplaşmayla düzeltileceğini söyleyenler yanılmış, bu değerler sonraki mahsuplaşmalarda hiç ele alınmamıştır.

Temettü, dönem içerisinde elde edilen kârdan ortakların pay almasını ifade etmektedir. Ancak Aktaş, kimi yıllar ya kâr etmemiş ya da ettiği halde zarar göstermiştir. Yapılan mahsuplaşmada ise kâr edip etmediğine bakılmaksızın Aktaş'a makul temettü ayrıldığı anlaşılmaktadır. Ortada, verilen temettünün karşılığı bir para olmadığı için bu bedel TEAŞ'ın kasasından çıkmak zorundadır. Üstelik şirketin gösterdiği zararın üzerine bu miktarın eklenmesi öngörülmüştür. Aktaş'ın kamuya işletme hakkı devir bedeli ödemesi gerekirken, mahsuplaşmada buna hiç değinilmemiş ama TEAŞ'ın olmayan kârdan şirkete ödeme yapması ve zararlarını kapatması uygun görülmüştür. Kâr edilen yıllarda ise, yine bu kârdan makul bir temettü Aktaş'a bırakılacak, geri kalanı TEAŞ'a ödenecektir!

AKTAŞ'ın kazançlarından biri de, yandaş şirketlerinin karı olmaktadır. Şirketin hemen hemen bütün işleri AKTAŞ'ın yan şirketlerine verilmiş ve yapılan işler fahiş fiyattan faturlanmıştır. Doğal olarak bu maliyetler mahsuplaşma zamanı gider olarak "düşülmektedir". Bu işler öylesine abartılmıştır ki; İstanbul Avrupa Yakasındaki işler % 60 kırımlarla yapılırken, AKTAŞ da % 1-3 kırımlarla yapılmaktadır. Gerçekte, kamu adına yapılan elektrik dağıtım hizmetine ilişkin yapılacak işler ihale ile, en uygun şirkete verilmesi gerekirken, bütün işler aynı adreste bulunan personelleri adına kurdurttuğu yan şirketlere yaptırılmıştır.

2001 yılına gelindiğinde 1990- 1997 dönemine ilişkin denetleme sırasında belgeler istendiğinde; müfettişler, Aktaş'ın "O belgeleri SEKA'ya gönderdik" yanıtıyla karşılaşacaktır. Şirket yetkililerinin bu konudaki gerekçeleri "1990-1997 dönemine ait tüm belgeler, farklı zamanlarda TEAŞ, TEDAŞ, Vergi Usul Yasası'nın ilgili maddesi uyarınca, ilgili yıldan başlayarak beş yıl süreyle saklandıkları ve sonra SEKA'ya gönderildikleri" şeklindedir. Kısaca sekiz yıllık döneme ilişkin kayıtlı evrak- bilgi- belge yok edilmiştir. Böylelikle yaptıkları vurgunların gerçek rakamlarını bilebilmek bugün için bile mümkün değildir.

İmtiyaz Sözleşmesi'nin imzalanmasından sonra EMO 14.10.1998 tarihinde Danıştay'a, sözleşmenin iptali ve yürütmenin durdurulması talebiyle dava açar. Danıştay 10. Dairesi yürütmenin durdurulması istemini reddeder. İtiraz üzerine, yürütmenin durdurulması kararı Danıştay İdari Dava Daireleri Genel Kurulu'ndan gelir. Yargılama sonunda Danıştay 10. Dairesi "mali konular dışında görevli şirketin elektrik iletim ve dağıtımına ilişkin hizmetlerin yürütülmesinde bir aksaklığın saptanmadığı" gerekçesine dayanılarak dava reddedilir. Karar temyiz edilir ve nihayet kararları bağlayıcı olan İdari Dava Daireleri Genel Kurulu red kararını bozar. Dosyayı tekrar ele alan 10. Dairesi 29.03.2002 tarihinde nihai kararını verir ve AKTAŞ'la yapılmış olan imtiyaz sözleşmesini iptal eder.

"...Aktaş Elektrik Ticaret AŞ'nin, mevzuattaki çelişkileri, belirsizlikleri kullanmak suretiyle her kalem iş ve işlemi kendi menfaatine, kurum zararına istismar ettiği;

Ağustos 1997 itibariyle güncelleştirilmiş tutarı 23 trilyon TL olan alacak davalarının açılmasına sebebiyet verdiği;

Görev ve ticarete esas olan iyi niyet ve sorumluluk değerini kaybettiği, sonucuna varılmıştır.

Şirketin bu geçmişi göz önüne alındığında, bu döneme ilişkin olarak bir ibralaşma yapılmadan, yeniden görev/ imtiyaz sözleşmesi imzalanması yoluna gidilmesinde kamu yararına uygunluk görülmemiştir.

...Elektrik dağıtım hizmetlerinin özel kişilere gördürülmesine ilişkin işlemlerin iptali istemiyle açılan çok sayıda dava-ya Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nca verilen savunmalarda;

3096 sayılı yasanın uygulanması sonucu tesis edilen işlemlerle dağıtım tesislerinin daha verimli ve etkin işletilmesinin sağlanması, kayıp kaçakların önlenmesi, işletme haklarının özel sektöre devredilmesiyle önemli tutarlarda işletme hakkı devir bedellerinin alınacağı, bu yolla kurumun önemli kazançlar elde edileceği, belirtilmiştir. Ancak dava konusu edilen sözleşmede kayıp kaçak oranlarıyla ilgili olarak bir taahhüt yer almadığı gibi Aktaş'ın faaliyet gösterdiği dönemlerde kayıp kaçak oranlarının azalmadığı; işletme hakkı devir bedelinin ne olacağı konusunda sözleşmede somut bir tutarın gösterilmediği, anılan bedelin devir kurulunca saptanmasının ön görüldüğü, bu kurulun belirlediği bedelin ise, ihaleyle yapılan işletme hakkı devir bedellerinden çok düşük olduğunun, dosyanın incelenmesinden anlaşılması nedeniyle dava konusu sözleşmede bu yönden de kamu yararına uygunluk bulunmamaktadır.

Açıklanan nedenlerle dava konusu imtiyaz sözleşmesinin iptaline... 27. 03. 2002 tarihinde oybirliği ile karar verilmiştir."

Ortaya çıkan son yargı kararı sonucunda AKTAŞ'ın faaliyetleri 02.04.2002 tarihi itibariyle son verilir. 03.04.2002 tarihli Cumhuriyet Gazetesi haberi şu şekilde duyurur; "EMO tarafından açılan dava sonucu Danıştay'ın AKTAŞ Elektrik'in imtiyaz sözleşmelerini iptal etme kararı alması, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı'nı harekete geçirdi. Bakanlık, şirketin elektrik dağıtım ve ticari faaliyetlerini sürdürmesi esaslarını belirleyen şartlar ve hükümlerin ortadan kalktığını bildirerek, faaliyetlerin TEDAŞ Genel Müdürlüğü tarafından fiilen devralınmasına ilişkin işlemlerin başlatıldığını açıkladı. İmtiyaz sözleşmesi iptal edilen AKTAŞ Elektrik'in tabelası dün binadan indirildi."

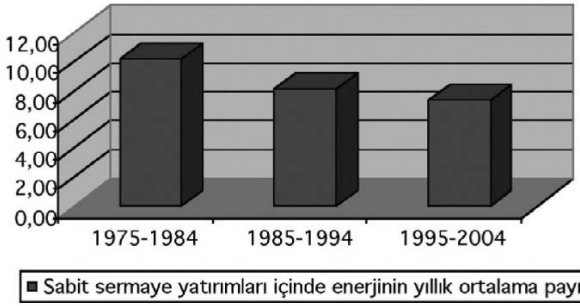
Tabela indirilmesine indirildi, ama AKTAŞ'ın bu ülkeye verdiği "zararlar" bugüne kadar geri alınamadı. Enerji ve Tabii

Kaynaklar Bakanlığı ve TEDAŞ müfettişlerinin, Aktaş'la yaşanan hukuki ilişkilerde kamu zararına neden olduğuna dair (idarenin kendi kusurlarına ilişkin) birçok rapor hazırlandı. "Görevi kötüye kullanma" ya da "ihmal" olarak nitelendirilen bu suçların çoğu ya zaman aşımına uğratıldı ya da o tarihlerde çıkarılan aftan yararlandırıldı. Mahsuplaşmanın, Devir Kurulunun ve Kamu alacaklarının durumu bugüne kadar netleşmediği gibi, zararların üzerine "bir bardak su içileceği" kesindir.

Burada, o döneme ait enerji özelleştirmelerinin verdiği zararlara da kısaca göz atarsak, ortaya çıkan tablonun denli "vahim" olduğu görülebilir.

"Türkiye İstatistik Kurumu, Enerji Bakanlığı ve Dünya Enerji Konseyi verilerinden yapılan hesaplamalara göre, 1995 yılında yüzde 10 olan özel sektörün elektrik kurulu gücündeki payı, 2000'de yüzde 22'ye, 2002'de yüzde 34'e, 2004'te yüzde 41'e, 2005'te yüzde 42'ye çıkmıştır. Buna karşılık kamu santrallerinin elektrik kurulu gücündeki ağırlığı da 1995'te yüzde 90'dan 2005 yılında yüzde 58'e kadar gerilemiştir.

Enerjinin 10 yıllık dönemler halinde yatırımlar içindeki payı

Elektrik üretiminde ise bugün artık özel sektörün hakim konuma geldiği belirlenmiştir. Elektrik üretiminin 1995 yılında yalnızca yüzde 9'unu sağlayan özel sektör, 2000 yılında yüzde 25'ini, 2002 yılında yüzde 40'ını, 2004 ve 2005 yıllarında yüzde 55'ini gerçekleştirmektedir. Kamunun elektrik üretimindeki payı ise yüzde 91'den yüzde 45'e gerilemiştir. Bu süreçte Türkiye'nin enerji alanına yönelik yatırımlarının seyrine bakıldığında da azalma dikkati çekmektedir. Yani serbestleşme dönemiyle birlikte enerji yatırımları sekteye uğramıştır. Elektrik hizmetinde özel sektörün egemen hale getirildiği bu yapı iddia edilen ucuz, kaliteli, sürekli elektrik üretimini sağlamadığı gibi Türkiye'ye milyarlarca dolarlık zarara mal olmuştur.

ÇEAŞ ve KEPEZ özelleştirmeleri sonucunda hesaplanabilen tutarlarla milyonlarca dolarlık kamu zararı ortaya çıkmıştır. Sözleşmede öngörülen tarife modelinin uygulanma-

Enerji özelleştirmesinde oluşan kamu zararları-Dolar

ÇEAŞ	276.213.010
KEPEZ	300.491.741
AKTAŞ	4.016.611.070
Tahkim	206.000.000
YİD-Yİ	2.252.000.000
Toplam	7.051.315.821

ması, Uzan grubu şirketlerine örtülü kar aktarımı yapılması, Uzan grubu bankalarında ÇEAŞ kaynaklarının düşük faizle ya da faizsiz değerlendirilmesi, Rumeli Holding'e yapılan aktarımlar, mahsup edilmeyen avanslar, Berke Barajı'nın yapımıyla yaratılan zararlar, offshore hesaplarda yaşanan kayıplar gibi pek çok kamu zararı yaratıcı uygulama saptanmıştır.

AKTAŞ özelleştirme örneğinde ise kamunun açtığı davalardaki talep edilen tutarlar dikkate alınıp, tecil faizi işletildiğinde 4 milyar dolarlık bir kamu zararıyla karşı karşıya kaldığı ortaya çıkmaktadır. Sayıştay'ın hazırladığı rapora göre 2003 yıl sonu itibarıyla ortalama 4 yıllık işletme dönemleri süresinde Yap-İşlet-Devret ve Yap-İşlet modeliyle yapılan özelleştirmelerin sonucunda da 2.3 milyar dolarlık kamu zararı oluşmuştur.

Hazine Müsteşarlığı, alım garantili sözleşmeler nedeniyle kamunun üstlenmek zorunda kalacağı zararın hesabını yapmıştır. Buna göre 2003-2019 yılları arasında 43 milyar 519 milyon dolar yap-işlet modeliyle yapılan 5 santral, 23 milyar 469 milyon dolar yap-işlet-devret modeliyle yapılan santraller, 3 milyar 231 milyon dolar işletme hakkı devir yöntemiyle kamudan özele devredilen santraller, 7 milyar 466 milyon dolar da mobil santraller nedeniyle olmak üzere kamu, toplam 78 milyar dolar zarar üstlenecektir.

Kamunun 2019 yılına kadar yaklaşık 185-190 milyar dolar ödeme yapmak zorunda kalacağı görülmektedir. Devlet

Özelleştirme zararıyla 300 megawattlık kurulu güçte ne kadar santral yapılabilirdi?

	Maliyet-milyon dolar	Adet
Hidrolik santral	375	506
Doğalgaz santrali	195	974
Kömür santrali	420	452
Rüzgar santrali	285	666

bütçesinin büyüklüğünü bile aşan bu kaynakla neler yapılabileceği hesaplandığında, özelleştirmenin rakamsal faturasının nelere mal olduğu ortaya çıkmaktadır.

Tüm bu yatırım maliyetleri üzerinden hesaplama yapıldığında yaklaşık 190 milyar dolarlık enerjideki özelleştirme zararıyla 506 adet 300 megavatlık HES yapılabilir demektir. Yani 63 tane 8 üniteli Atatürk Barajı yapılabilirdi. Böyle büyük bir kapasite ile yılda 448 milyar kilovatsaatlik elektrik üretimi mümkündür. Bu miktar Türkiye'nin 2020 yılı için ihtiyacı olan elektrik talebini karşılayabilecek bir güç demektir." (EMO, Türkiye Karanlıkta Kalmasın Broşürü)

Sonuç olarak;

Elektrik; üretim, dağıtım ve iletim hizmetiyle bütün olarak bir kamu hizmetidir ve kamu yararına yönetilmesi gerekir. Yandaş sermaye gruplarına kaynak aktarımının bedelini özelleştirmeler sonrasında halk faturaları aracılığıyla ödemektedir. Enerji alanındaki özelleştirmelerin halka yansıyan yüzü işsizlik, pahalı elektrik, elektrik alanında yatırım açığıdır. AKP'nin sermaye düşkünlüğü, enerji alanında, en ucuz üretim yapan kamu hidrolik santrallerinin çalıştırılmasına kadar varmıştır. Geline aşamada kamunun santralleri çalıştırılmamakta, şirket santralleri ise karaborsa üzerinden pahalı elektrik satışına devam etmektedirler. Enerji alanındaki bu uygulamaları karşılığında AKP Hükümeti Dünya Bankası tarafından dış borç ödemesinde kullanılmak üzere verilen kredi ile ödüllendirilmektedir. Ancak tarih önünde ve kamuoyu nezdinde AKP Hükümeti mahkum olmaktadır. Derhal elektrik alanındaki özelleştirme uygulamalarına son verilmeli; elektrik hizmeti, siyasal bağlantılardan uzak, kamu yararına yönetimi sağlayacak bir yapılanmaya kavuşturulmalıdır. EMO olarak sürecin takipçisi olduğumuzu, hukuki yollar başta olmak üzere her platformda mücadelemizi sürdüreceğimizi belirtiriz.